

APIE VAIKO BRANDUMĄ MOKYKLAI

KADA LEISTI VAIKĄ Į PRIEŠMOKYKLINĘ GRUPEĮ AR PIRMAJĄ KLASEĮ?

Tėvams dažnai kyla klausimas, nuo kokio amžiaus galima ir reikalinga vaiką pradėti leisti į mokyklą? Pradinio ugdymo sampratoje (patvirtinta Švietimo ir mokslo ministro 2003 02 03 įsakymu Nr. 113) nurodoma, kad: „Pradinis ugdymas pradedamas teikti vaikams nuo 6 metų“ (2 punktas). Tokia nuostata leidžia tėvams pasirinkti. Ji tinka ir tiems tėvams, kurie savo vaikus nori pradėti leisti į mokyklą nuo šešerių metų, ir tiems, kurie linkę laukti, kol jų vaikui sueis septyneri metai. Tačiau kaip nuspręsti, kuris amžius tapti mokiniu jūsų vaikui yra pats optimaliausias?

Vienintelio teisingo atsakymo nėra. Reikėtų atsižvelgti į daugelį aplinkybių. Pirmiausia reikėtų prisiminti, kad vaikas vystosi pagal tam tikrus dėsninumus, bet vaikų vystymosi tempai gali labai skirtis ir to paties amžiaus vaikai gali būti išsivystę skirtingai. Taip pat vienoje srityje vaikas gali būti labiau išsivystęs nei kitoje. Vadinasi, vaiko amžius neturėtų būti vieninteliu kriterijumi apsisprendžiant, ar leisti vaiką į mokyklą

Kaip apsispręsti, ar leisti vaiką į mokyklą? Svarbi yra vaiko branda. Jei vaikas yra motyvuotas, aktyvus, pasitikintis savimi, pažįsta raides, moka skaičiuoti, laukti kol vaikui sueis septyneri metai neprasminga. Laukiant, stabdant vaiką, slopinant jo aktyvumą, vaiko susidomėjimas ir noras eiti į mokyklą dings, jam taps nebeįdomu.

Koks vaikas laikomas subrendusiu mokyklai? Tėvų noras ir požiūris į savo vaiką ne visada sutampa su ugdymui reikalingais vaiko brandumo požymiais. Jei vaikas žino raides, to nepakanka leisti jį į mokyklą. Būsimas pirmokas turi būti emociškai atsparus, nesivaržyti bendrauti, nesibaiminti atsidurti tarp nematytų žmonių ir t. t. Mokykloje vaikui teks didelis psichologinis ir fizinis krūvis, todėl labai svarbu, kad būsimasis pirmokėlis būtų pasirengęs išsėdėti visą pamoką ir negauti dėmesio sau asmeniškai, sugebėtų laikytis mokyklinės tvarkos, pakėlęs ranką kantriai lauktų savo eilės, kol mokytoja leis kalbėti ar užduoti klausimą, sugebėtų dirbti net ir nuobodų darbą.

Mokyklinė branda – tai protinis, emocinis, socialinis ir praktinis vaiko brandumas. Vertinant brandumą vertinami šie rodikliai:

Protinė branda – tai vaiko gebėjimas susikaupti, išlaikyti dėmesį, logiškai mąstyti, įsivaizduoti, sklandžiai reikšti mintis, logiškai įsiminti. Brandus mokyklai vaikas smalsauja, klausinėja, tyrinėja aplinką, apžiūrinėja knygas, albumus, vaikiškas enciklopedijas. Jis prasimano įvairių žaidimų: vaidina, groja, dainuoja, šoka, kuria, vaizduoja, fantazuoja, tačiau skiria realybę nuo fantazijos pasaulio. Gerai atpažįsta įprastus daiktus, vaizdus, juos įvardija, supranta suaugusiųjų ir vaikų šneką, atsako į klausimus, padaro ko paprašytas, tiksliai suvokia aplinkoje vartojamų įprastinių žodžių, frazių prasmes. Moka paklausti, pasakoti, aiškinti, nupasakoti, nurodyti. Nori ir bando skaityti, rašyti. Turi supratimą apie formą, dydį, skaičius. Gali suskaičiuoti daiktus, skaitmenis susieti su daiktais, spręsti tekstinius uždavinius, kuriuose reikia sudėti ir atimti daiktus.

Brandus mokyklai vaikas bando įveikti kilusius keblumus. Pavyzdžiui, susitepęs rankas ar veidą, pats bėga praustis, papylęs vandenį - šluostyti stalą. Moka grupuoti daiktus ir supranta apibendrinančias sąvokas (pvz. uogos, vaisiai ir t. t.). Būsimasis pirmokas turėtų gerai kopijuoti linijas, figūras, ornamentus, iškirpti įvairius daiktus, spalvinti piešinius, laikantis linijų. Turėtų mokėti užsirišti, atsirišti batų raištelius, atsisėgti, užsisėgti sagas, suimti ir dėlioti smulkius daiktus.

Emocinė branda – tai susidomėjimas mokykla, mokytojais, atsiradusi mokymosi motyvacija (“aš noriu eiti į mokyklą”), pasitikėjimas savimi. Mokyklai brandus vaikas jau stengiasi valdyti savo emocijas. Ižestas ar nuskriaustas pats bando ieškoti išeities, o ne bėga pas mamą. Supykęs dažniau pasako kitam apie šį jausmą ir nepuola muštis. Valdo savo norus dėl bendro žaidimo, veiklos. Nugali savo baimingumą, nedrąsumą. Planuoja laiką, gali pakomentuoti, ką padarė, geba sutvarkyti darbo vietą.

Socialinė branda – tai poreikis bendrauti su kitais vaikais, gebėjimas paklusti grupės interesams, suprasti ir atlikti mokinio vaidmenį. Vaikas žino ir pasako kas esąs - vardą, pavardę, kiek jam metų, žino gimimo dieną, kur gyvena. Turi draugų kieme, darželyje, susidraugauja įvairiose situacijose. Noriai dalyvauja vaikų grupės veikloje: pokalbiuose, žaidimuose, šventėse. Žaisdamas gali ir vadovauti, ir paklusti bendraamžiui. Bendradarbiauja su kitais vaikais: kalbasi, tariasi, aiškinasi su kitais, ką ir kaip darys.

Svarbu, kad vaikai į mokyklą būtų priimti, kuriems tais kalendoriniais metais nesueina septyneri metai, tik tada, kai psichologai yra įvertinę vaiko brandą teigiamai. Šiomis nuostatomis siekiama apsaugoti vaikus nuo nepagrįsto suaugusiųjų noro nebrandų penkiametį vaiką ugdyti pagal priešmokyklinio ugdymo programą, o nebrandų šešiametį – pagal pradinio ugdymo programą.

Šių įstatymo nuostatų ir Švietimo ir mokslo ministerijos paaiškinimų svarbu laikytis todėl, kad mokyklai nesubrendę vaikai mokosi tik didelėmis pastangomis, alindami savo sveikatą. Dažnai bendraklasiai vaiką lenkia visais metais ir daugiau, todėl jaunesnis vaikas dažnai turi įveikti aukštesnę mokymosi kartelę. Tokiais atvejais neretai vaikui iškyla mokymosi sunkumų ir praėjus porai metų tie sunkumai pasidaro tokie ryškūs, kad tenka palengvinti mokymo programą. Jei vaikas nėra socialiai brandus - iškyla bendravimo sunkumų, o tai menkina vaiko savęs vertinimą, atsiranda nepilnavertiškumo jausmas. Dar vėliau tos problemos gilėja – krenta mokymosi motyvacija, vaikas nenori eiti į mokyklą, atsiranda mokyklos baimė. Kartais sutrinka miegas ar net susergama neuroze.

Taigi, anksčiau ar vėliau tenka kreiptis į psichologus ar net medikus.

Turime būti dėmesingi vaikui ir gerai apgalvoti, ar mūsų šiandienos sprendimas metais anksčiau leisti jį į mokyklą netaps didele problema ir sunkia našta silpniems vaiko pečiams vėliau, net jei pačiam vaikui mokykla šiandien atrodo labai patraukli.

Nežaiskime vaikų likimais ir leiskime vaikus į pirmą klasę ar priešmokyklinę grupę tik tada, kai jie yra tam visapusiškai brandūs.